

Xavier Melloni

ESCLETXES DE REALITAT
RELIGIONS I REVELACIÓ

FRAGMENTA EDITORIAL

Collecció: ASSAIG, I
Consell assessor: PERE LLUÍS FONT
JOSEP OTÓN
FRANCESC TORRALBA
AMADOR VEGA

Primera edició: MAIG DEL 2007

Traducció: MONTSERRAT VALLDENEU

Producció editorial: IGNASI MORETA
Producció gràfica: INÈS CASTEL-BRANCO

Impressió i relligat: ROMANYÀ VALLS, SA
Verdaguer, 1
08786 Capellades

© 2007 XAVIER MELLONI I RIBAS

© 2007 **FRAGMENTA EDITORIAL, SLL**
Topazi, 31, entl. 2^a
08012 Barcelona
www.fragmenta.cat
fragmenta@fragmenta.cat

Dipòsit legal: B. 19.339-2007
ISBN: 978-84-935695-0-1

RESERVATS TOTS ELS DRETS

ÍNDIX

<i>Introducció</i>	9
I. LA NOCIÓ DE REVELACIÓ	13
1. Elements de l'esdeveniment revelatori	14
1.1 <i>El contingut de la revelació</i>	15
1.2 <i>L'experiència de revelació</i>	16
1.3 <i>Receptivitat i adhesió</i>	19
2. Models de revelació	21
II. REVELACIÓ EN LES DIVERSES TRADICIONS RELIGIOSES	29
1. Religions aborígens i revelació còsmica	30
2. Religions teistes i revelacions profètiques	37
2.1 <i>Mazdeisme: la revelació feta Saviesa</i>	37
2.2 <i>Judaisme: la revelació feta Aliança</i>	44
2.3 <i>Cristianisme: la revelació feta Rostre</i>	51
2.4 <i>Islam: la revelació feta Llibre</i>	56
2.5 <i>Sikhisme: la revelació feta experiència del Nom</i>	66
2.6 <i>Bahá'í: la revelació feta Universalisme</i>	69
3. Religions oceàniques i revelacions de la interioritat	75

3.1	<i>Hinduisme: la revelació feta Identitat en la diversitat</i>	75
3.2	<i>Buddhisme: la revelació feta Autoconsciència</i>	83
3.3	<i>Taoisme: la revelació feta Paradoxa</i>	86
III.	REVELACIÓ, MEDIACIONS CULTURALS I LLENGUATGE	91
1.	La mediació del llenguatge	92
2.	Matrius simbòliques i catedrals semiòtiques	94
3.	Continuïtat i discontinuïtat dels símbols religiosos	99
4.	El vincle inseparable entre perspectiva intencional i percepció	103
5.	L'emanació simbòlica del nucli revelatori	108
IV.	REVELACIÓ I INSPIRACIÓ	113
1.	Àmbits de la inspiració	114
2.	L'experiència de la inspiració	119
3.	Graus d'inspiració	126
4.	Metàfores de la inspiració	130
5.	El to de la paraula inspirada	137
6.	Ocultació i desocultació del llenguatge revelat	142
V.	REVELACIÓ I EXPERIÈNCIA MÍSTICA	147
1.	Irrupció de l'experiència mística	148
1.1	<i>L'experiència d'Ant Negre en el marc de les revelacions còsmiques</i>	149
1.2	<i>Experiències revelatòries del paradigma personalista</i>	151

1.3	<i>Experiències revelatòries del paradigma oceànic</i>	162
2.	Pràctiques iniciàtiques per a la propiciació de l'experiència mística a través de la debilitació de l'ego	165
3.	Alguns exemples més d'estats ampliat de consciència	169
VI.	REVELACIÓ I ESTATS ALTERATS DE CONSCIÈNCIA	173
1.	Causes i agents dels estats no ordinaris de consciència	174
2.	Tipus de trastorns allucinatoris	179
3.	Revelació i món oníric	182
4.	El principi de realitat: la transformació personal i de l'entorn	186
5.	El principi de realitat aplicat als textos sagrats	189
5.1	<i>Relats d'estats ampliat de consciència en el Nou Testament</i>	189
5.2	<i>Les veus de Muhàmmad</i>	193
5.3	<i>El món escindit de Mani</i>	197
VII.	REVELACIÓ I ESTAT DE TRANSPARÈNCIA	201
1.	Els vertaders i falsos profetes	202
2.	Experiència revelatòria i santedat	209
3.	La interiorització del contingut revelatori	217
VIII.	REVELACIÓ, COMUNITAT I INSTITUCIÓ	223
1.	La categoria de <i>receptio</i>	224
2.	La canonització de les Escriptures	225
3.	La necessitat de la pròpia legitimació	231

4. Revelacions estabilitzadores i desestabilitzadores	236
5. El comportament sectari	244
IX. REVELACIÓ I EVOLUCIÓ DE LA HUMANITAT	249
1. L'Ésser manifestat i l'Ésser immanifestat	249
2. La revelació com a procés de la humanitat	254
3. Plenitud i límits de tota revelació	263
<i>Conclusions</i>	269
<i>Bibliografia</i>	273
<i>Nota editorial sobre la grafia de la terminologia especialitzada</i>	283
<i>Índex analític</i>	285
<i>Índex onomàstic</i>	289

INTRODUCCIÓ

*Tot és revelació,
tot ho seria de ser acollit
en estat naixent.*

MARÍA ZAMBRANO

CAP RELIGIÓ no es considera a si mateixa inventada o creada per l'ésser humà, sinó que totes es conceben com a receptacles d'una revelació que, d'una manera o altra, els ha estat confiada. El més propi de les religions no és assenyalar-se a si mateixes, sinó assenyalar una Realitat que les transcendeix. Aquesta Realitat a la qual estan referides (re-lligades) la perceben com a Obertura infinita que es desplega cap amunt, al llarg i ample, i cap al fons del que existeix. Beuen d'aquesta Obertura, s'hi re-meten, hi descansen i s'hi perden per retrobar-se més enllà de si mateixes. En això rau la seva força, la seva tenacitat i la seva perseverança. Però també prové d'aquí el potencial d'altivesa i arrogància que tenen. Perquè totes les religions corren el risc de creure que, en lloc de pertànyer a la Veritat, la Veritat els pertany. La mateixa llum que les il·lumina pot encegar-les si no s'adonen que el receptacle amb el qual recullen un glop d'aquesta Veritat en condiciona el gust i la manera de percebre-la. Les religions són les mediacions organitzades d'un esclat del diví i de la diafanitat del que és Real.

Avui totes les tradicions religioses estan exposades a una doble interpellació: el fet de conuiu amb altres creences que es consideren igualment revelades i que han guiat múltiples generacions per camins humans vers la plenitud, i el fet de ser qüestionades per la crítica de la racionalitat: ¿com poden continuar adherint-se a veritats no tangibles que requereixen un lliurament incondicional perquè siguin eficaces? Perquè la força transformadora de les religions depèn d'aquesta total lleialtat que reclama dels seus seguidors. La secularització objecta precisament aquesta adhesió perquè la considera irracional i font de deliris i de manipulacions.

El que tractarem de desenvolupar en aquest assaig és que la veracitat, credibilitat o autenticitat d'una religió entesa com a cristallització historicocultural d'una experiència revelatòria ve donada per la capacitat de transformar tant les persones que la reben com el seu entorn. Aquestes pàgines estan escrites des de la convicció i el pressupòsit que hi ha infinita Realitat encara per desvelar i que l'ésser humà es troba tan sols a l'inici de les seves possibilitats. Les experiències revelatòries són concebudes aquí com a anticipacions de *major Realitat* que han rebut determinats homes i dones al llarg de la història de l'espècie humana i que les diferents religions han socialitzat. Cada tradició és una extensió i una consolidació d'aquesta escletxa que s'ha entreobert per mediació de tals persones i que després s'ha aprofundit i consolidat, encara que sovint també s'ha enquistat.

A mitjan segle passat, Mircea Eliade va escriure: «Només hi ha una manera de comprendre qualsevol fenomen aliè a la nostra conjuntura ideològica actual: consisteix a descobrir el centre i instal·lar-s'hi per copsar tots els valors que regeix.»¹ Cal aprendre a arribar al nucli de cada religió per tal de copsar-la

1. Mircea ELIADE, *Herreros y alquimistas*, Alianza, Madrid, 1974, p. 13.

des de dins a través d'un procés de concentració, de manera que l'esforç de comprensió interreligiosa no suposi ni una distracció, ni una dispersió, ni tampoc una banalització, sinó una interiorització i un abismar-se en la dimensió transcendent de l'ésser humà.

El nostre temps ens apressa. No podem eximir-nos-en. Participo plenament de l'axioma de Hans Küng que ha anat repetint els últims anys: «No hi haurà pau entre les nacions sense pau entre les religions. No hi haurà pau entre les religions sense diàleg entre les religions.» Axioma que ha ampliat en la seva última obra sobre l'islam: «No hi haurà diàleg entre les religions si no s'investiguen els fonaments de les religions.»²

Una de les maneres d'acostar-se a aquest Centre és a partir de l'experiència revelatòria de cada tradició. Això és el que ens proposem en aquest assaig. Totes les tradicions estan marcades per un nucli fundant que les configura d'arrel, nucli del qual emana la constel·lació de creences, símbols i significats de cada una. Aquest nucli té un caràcter excessiu, i aquest excés és signe d'una sacralitat que hom percep com a rebuda. Copsar aquestes arrels només es pot fer amb el cor net, que no té res a veure amb la credulitat perquè implica l'exercici del discerniment amb aquest Esperit que anima el món i que «és capaç d'explorar-ho tot, fins i tot les profunditats de Déu» (1Co 2,10). En aquest discerniment també participa la raó com a eina de coneixement que ens ha estat donada, als humans. És un terreny comú on ens podem trobar tant creients com no creients. A través d'ella participem del *logos* de les coses, com ja creien els estoics, i també del Dharma de les religions orientals. Esperit i raó, transcendència i immanència, dos pols que estaran presents al llarg d'aquestes pàgines en recíproca fecundació.

2. Hans KÜNG, *El Islam*, Trotta, Madrid, 2006, p. 4.

En aquest bosc de símbols, caldrà aprendre a discernir allò que és essencial d'allò que no ho és i comprendre l'estructuració dels diversos elements que constitueixen cada configuració. Les diverses formes estan al servei del contingut, i l'únic contingut és assolir la plenitud de l'Ésser a través de la donació del propi ésser perquè hi hagi cada vegada més éssers en plenitud.

Les religions consideren que han rebut indicacions cap a aquesta plenitud, i aquestes indicacions són necessàries perquè l'ésser humà també sembla estar entossudit a destruir i auto-destruir-se. Ens ofusquem fàcilment, i fàcilment extraviem el camí. A aquesta ofuscació cada religió l'anomena d'una manera diferent, però el resultat és el mateix: la pèrdua dels senyals del nostre origen i de la nostra finalitat, el fracàs i l'agonia de l'ésser. Cada tradició serà tractada amb reverència, però també amb aquesta necessària intel·ligència a la qual estem obligats pel principi de discerniment que acabo d'esmentar. És massa el que està en joc. El nostre temps requereix les tres coses: reverència, que significa entrar descalços a la terra sagrada, la pròpia i la de l'altre; coneixement, que és molt més que informació perquè requereix empatia i internalització; i discerniment, per separar el gra de la palla que s'ha anat acumulant als graners de les religions. Aquest assaig desitja servir el nostre temps, capaç tant de profunditat i de lucidesa com d'innocència.